

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

Daritev Jezusu.

(Prevod.)

Tebe Jezus čem ljubiti,
Saj si prej Ti ljubil me;
Tebe v srcu čem nositi,
Ki je kdaj žalilo Te. —

Tebi Jezus čem živeti
Vedno zvest od srca vdan,
In služiti in Ti peti,
Dok ne pride zadnji dan.

Tebi naj vmrjem veselo,
O presladki Jezus moj —
Saj bom združen večnost celo
Izveličar tam s Teboj!

Radoslav Silvester

VI. nedelja po Binkoštih.

Množica se mi smili.

(Marka 8.)

Dragi! Prav sedanja doba je taka, da marsikdo vas zapusti za nekaj ur — za eden dan ali dva — svoj rodni zavičaj ter se poda na kak Bogu posebno posvečeni kraj pridobiti si tam dušnega miru in — čemu da bi si ne privoščil tudi tega — navžit se ob enem zdravega zraka na teh vedrih, velikrat nebotičnih višavah.

Božja pota menim, kamor vas mnogokrat tako vleče vsa sila srca.

Premislimo zato to uro zgodovino božjih potov in — če jih obiskujemo

pravim namenom — njihovo važnost in dobrotost tudi za danes.

*

Tak poseben kraj, kamor so hodili milosti prositi od časa do časa, je bil Izraelcem sv. šotor, kjer so imeli svoje največe svetišče — skrinjo zaveze. Saj o njem govori sam Gospod: „Ondi bom zapovedoval Izraelovim otrokom in altar bo posvečen v mojem veličastvu . . . In prebival bom v sredi Izraelovih otrok in jim bom Bog.“ (II. Moz. 29, 43—45.)

V pozneji dobi pa je kralj Salomon mesto prenesljivega šotora sozidal živemu Bogu v Jeruzalemu tempelj, ki je bil čudežno zidarstvo tedanjega sveta, judovsko narodno svetišče. Po slovesnem posvečevanju se je prikazal Salomonu po noči Bog in je o tem posvečenem templju tako-le govoril: „Slišal sem tvojo molitev in sem si izvolil ta kraj v hišo daritve. Če zaprem nebo in dež ne pojde in ukažem in zapovem kobilici, da obžre deželo in pošljem kugo med svoje ljudstvo — a se izpreobrne moje ljudstvo, na katero je poklicano moje ime ter me bo prosilo in bo iskalo mojega obličja in delalo pokoro za svoja prehudobna pota: tudi jaz vslihim iz nebes in bom milostljiv njihovim grehom ter ozdravim njih deželo. Tudi bodo odprte moje oči in nastavljena bodo moja ušesa molitvi tega, ki bo prosil na tem mestu. Zakaj izvolil in posvetil sem to mesto, da je moje ime ondi na večno in da ostanejo moje oči

ia moje srce ondi vse dni." (II. Kron. 7, 12—16.) Na ta blaženi kraj so morali potem vsi moški Izraelci — da so le za toliko odrastli — trikrat pripotovati vsako leto. Zgodovina novega zakona nas uči, kako je Gospod sam izpolnoval to postavo. (Luk. 2.) Obiskovali pa so jeruzalemski tempelj o Veliki noči, o Binkoštih in ob prazniku šotorov.

V krščanski dobi so narodom in posameznikom taka božjepotna svetišča bila in so: Vsa sveta dežela — za koje posest so se bojevali celo v dolgotrajnih vojskah; in v sv. deželi posebno še božji grob v Jeruzalemu ter kraj Jezusovega rojstva v Betlehemu. Potem groba sv. apostolov Petra in Pavla v Rimu; pozneje grobišče sv. Jakoba starejega v Komposteli na Španskem, vsekako poleg Jeruzalema in Rima najimenitnejša božja pot vesoljnega sveta. Hišica Matere božje v Loreti; danes svetovno znana božja pot v Lurdu na Francoskem ter skoraj brezštevilo družih večih ali manjih romarskih cerkva po katoliški zemlji

Današnje dni se posvečujejo skoraj pretežno vsa božja pota kraljici angeljev in nas vseh Mariji Devici, koje priprošnja pri Bogu nam velja vsemogočno. — Ni je namreč dežele, da bi to dobo ne imela slovečih Marijinih svetišč. Tudi naša Slovenska se diči že od davna s sv. Višarjami na domači koroški zemlji in prav v najnovejši dobi z Brezjami na Gorenskem. Oba ta kraja sta sloveča postala čez meje slovenskih pokrajin.

Dragi! Česa naj vas poučim sploh o božjih potih?

To naj trdim, kako so potovanja na kraje, kjer Bog deli posebnih, časih čudovitih milosti — taka, da vnamejo v obiskovalcih sv. pobožnost in kako tamošnji lepi in sijajni izgledi na vse sveto nagibljejo človeškega duha. — Nad vse vgodno vpliva namreč tu na tvojo dušo, da razbremenjen za trenutke domačih skrbi povzdigneš glas svoje molitve v združbi toliko in toliko s cela neznanih ti prišlecev od vseh štirih

vetrov. — Kakor šumno valovje se dviga vaša skupna molitev tje gori do božjega prestola — meniš li, da ta soglasni kor ne doseže nebeškega Očeta takim skupnim prošnjam toliko naklonjenih ušes? — Se li ne boš tu na božji poti dostikrat celo neznanemu izpovedniku še lože obtožil svojih napak in ne boš li v tem oblagodarjenem svetišču še vneteje in veseleje nego doma v svoje srce sprejel v zakramentu svojega Boga?

A tega je pa priopomniti, da sv. cerkev nikjer in nikedar ne veleva na katerosibodi božjo pot.

Ko je namreč menil menih Pavlin, da mu je potovanje v Jeruzalem skoraj potrebno za izveličanje, odpisal mu je cerkveni učitelj, sv. Jeronim tako-le: „Nikar ne meni, da ti pomanjkuje nečesar, ker nisi videl Jeruzalema — in mene ne smatraj boljšim, če celo stanujem v Jeruzalemu. Bodi tam ali tu, le samo od tvojih del je odvisno božje povračilo.“

Temu bi še to dostaviti bilo, da bode romanje Bogu celo nevšeče, če bi se vsled njega zanemarjala kaka tvoja viša dolžnost; ali če bi se — prost domačih spon — na takem potu hotel kedo vēsti morda grešno in nespodobno. Takih božjepotov in takih božjepotnikov pa, dragi, nikar! To niso božja; to bi bila — da se ne izrečem svetega kraja nedostojno — to bi bila črna pota. To bi bile črne duše. Tako, dragi, nikjer in nikoli nikar.

* * *

„Množica se mi smili —“ (Mark. 8, 2) govori v današnjem sv. evangeliju Gospod: ker tu krog njega obilno zbranemu ljudstvu primanjkuje jedil.

„Množico blagrujem —“ pa vtegne vzklikniti naš Izveličar, kadar nas vidi v pokori, pobožnosti in srčnem veselju zbrane na naših dušne in telesne moči nam toliko krepčajočih božjih potih, ki naj je Bog živi! Amen.

Zgodovinske črtice o ljubljanski škofiji.

(Konec.)

B. Dežela koroška.**XX. Dekanija Feldkirchen. (Trg.)***

Župniji I. vrste: Feldkirchen (Trg). [se dež dekana] in Himmelberg. (Sokovo). Župnije II. vrste: Tiffen, Steuerberg, Glanhofen, St. Niklas am Pernigg (Pernek), Ossiach (Osoje), St. Leonhard in der Gnesau (Knezovo), Waxenberg in Auserteichen (Doljne Pleso). Župniji III. vrste: St. Josef an der Tratten (Trata), Zedlitzdorf (Sedlice) in Inner-teichen (Zgornje Pleso.)

XXI. Dekanija Lienz. (Sedaj tirolska dežela.)

Župnije I. vrste: Lienz (sedež dekanov), Frančiškanski samostan (Štel je 12 oo. redovnikov in 2 laika), Dölsach, Kals in Assling. Župnija II. vrste: Tristach in Lavant. Župnije III. vrste: Oberlienz, Leisach, Dineth, Nussdorf, Grafendorf, St. Johann im Walde, Schlatten ter St. Justina in Kristein.

XXII. Dekanija Liserthal.

Župnije I. vrste: Lisereck (sedež dekanov), Müllstatt, St. Peter im Katschthale (Kačje) in Gmünd (Sovodje). Župnije II. vrste: Maltein (Maletinje), St. Margareth in der Reichenau (Šent Marjeta), Debriach (Dobrije), Kleinkirchheim (Malocirkno), Radenthein (Radetinje) ter St. Peter in Tweng. Župnije III. vrste: St. Niklas im Katschthale, Leoben (Ljubno), Obermüllstadt, St. Martin in der Ebene (Šent Martin v Ravni), Kaming (Komatiče), St. Oswald in Kleinkirchheim (Št. Ožbalt), Kremsalpe (Kremska planina) in Treffling (Trebliče.)

XXIII. Dekanija Mattrey. (Sedaj tirolska dežela.)

Župniji I. vrste: Mattrey (sedež dekanov), in Virgen. Župniji II. vrste: St. Veit in

* Vsa krajevna imena so posneta po šematizmu krške škofije. Menimo, da zadenemo pravo, če pripisujemo rajn. nepozabnemu mons. Andreju Einspielerju, da so v šematizmu krške škofije razvidna tudi slovenska krajna imena

Deferegggen in St. Jakob in Deferegggen. Župnija III. vrste: Hopfgarten in Pregraten.

XXIV. Dekanija Möllthal. (Belska dolina.)

Župniji I. vrste: Obervellach (sedež dekanov), [Zgornja Bela] in Sagritz (Zagorica). Župnije II. vrste: Stall, Flattach (Blato), St. Peter zu Ranggersdorf, Winklern (Vogljice), Heiligen Blut (Sveta Kri) in Kolbnitz (Kolmic). Župnije III. vrste: Mörttschach (Moriče), Mallnitz (Malnica), Penk (Klopice), Mülldorf in Teichl.

XXV. Dekanija Oberdrauthal. (Zgornja Dravska dolina.)

Župniji I. vrste: Berg (sedež dekanov) in Lind ob Sachsenburg (Lipa). Župnije II. vrste: Radlach (Radlje), Greifenburg, Irtschen (Eržno), St. Margareth zu Dellach (Dole), Sachsenburg, Nikelsdorf, Oberdrauburg (Zgornji Drauberg), Weisach (Jesani) in Oetting. Župnija III. vrste: Zwickenberg.

XXVI. Dekanija Obergailthal. (Zgornja Ziljska dolina.)

Župnija I. vrste: St. Daniel (sedež dekanov) [Št. Danijel]. Župnije II. vrste: Pfarr- und Serviten-Hospicium zu Kotschach (Kotiče) [Štel je 3 oo. redovnike], Grafendorf (Kneževo), Liessing (Lesnik), Mauern (Muta), Pfarr und Servitenkloster zu Luggau (Lagava, Lukav) [Štel je 8 oo. rednikov], St. Lorenz in Lessach (Šent Lorence), Kirchbach (Cirkno), St. Jakob in Lessach (Lesje) in Reisach (Rise). Župnije III. vrste: Würmlach (Virmlje), Kornat (Kornat), Waideck in Stranik.

XXVII. Dekanija Oberrosenthal. (Zgornja Rožna dolina.)

Župnije I. vrste: St. Georg am Sternberge (sedež dekanov) [Št. Jurij], St. Jakob im Rosenthale (St. Jakob) in Rosek (Rožek). Župnije II. vrste: St. Ilgen an der Drau (Šent Ilj), Kranzelhofen (Dvor), Gottesthal (Škoci-dol) Köstenberg (Gozdanje) ter Lind ob Velden (Lipa). Župnije III. vrste: Maria Elend

(Podgorjani), Petschnizen (Pečnica), St. Niklas an der Drau (na Dravi), Angsdorf (Logaves) in Dantschach (Domačale).

XXVIII. Dekanija Sillian. (Sedaj tirolska dežela.)

Župnije I. vrste: Innichen (sedež dekanov), Franciškanski samostan (12 oo. redovnikov in 3 laiki), Sillian in Anrass. Župnije II. vrste: Sexten in Innervillgraten. Župnije III. vrste: Ausservillgratin, Karlitsch, Obertilliach, Strassen, Untertilliach, Windbach, Abfaltersbach, Viersach, Tessenberg in Hollbruck.

XXIX. Dekanija Unterdrauthal. (Spodnja Dravska dolina.)

Župnije I. vrste: Spital (sedež dekanov), Pusarnitz (Požarnica) in St. Paternion (Šent Paternian). Župnije II. vrste: Holz (Šent Peter), Paldramsdorf Feistritz in Drauthale (Bistrica ob Dravi), Molzbüchel (Molče), Weissenstein, Kellerberg, Kreuzen (Krajece) in Kamering (Kamerče). Župnije III. vrste: St. Paul ob Ferndorf, Stockenbog, Fresach (Breze) in Rubland (Ravna).

XXX. Dekanija Untergailthal. (Spodnja Ziljska dolina.)

Župnije I. vrste: St. Hermagor (sedež dekanov), [Šent Mohor], St. Štefan im Gailthale (Štabenj) in Egg im Gailthale (Brdo). Župnije II. vrste: St. Georgen, vormalis Bleyberg (Šent Jurij), Feistritz an der Gail (Ziljska Bistrica), Görtschach (Gorjani), Saak (Čače), Förö-lach (Borljani), Tröpolach (Dropolje) in Weisspriach (Višprije). Župnije III. vrste: Vorderberg (Blače), Mehlurg (Melviče), St. Paul im Gailthale (Št. Pavel) in Mitschig (Mičiče).*

XXXI. Dekanija Villach (Beljak.)

Župniji I. vrste: St. Jakob zu Villach (sedež dekanov), [Beljak] in Treffen (Trebenj). Župniji II. vrste: Bleiberg (Nemški Plajberg), St. Martin ob Villach (Šent Martin), St. Stefan

bei Finkenstein (Štabenj), St. Leonard bei Siebenbrün (Šent Lenart), Arnoldstein (Podkloster), Maria an der Gail (Na Zilji), St. Ruprecht am Moos (Šent Ruprt), St. Niklas zu Villach (predmestna župna cerkev v Beljaku), Fürnitz (Brnica), Latschach (Loče), Afritz (Zaberdec), St. Peter an der Peran (Perava) in Arriach (Arije). Župnije III. vrste: St. Heinrich in Geräuth (Rovte), Thörl (Vrata), H. Geist ob Villach (Sveti Duh) in Sattendorf. Kakor dostavki šematizmu so naslednji:

I.

Semenišče v Ljubljani. Na čelu sta mu bila ravnatelj in podravnatelj. Tretji letnik je štel 20, drugi letnik pa 10 bogoslovcev, ki so po abecednem redu navedeni v šematizmu. Četrto-letnikov in prvo-letnikov šematizem ne imenuje. Da bi prav nikogar ne bilo v teh tečajih, skoraj ni misliti. Brž ko ne so študirali na svoje troške zunaj alumnata, tj. eksternirali so.

II.

Tu so navedeni v letih 1809., 1810., 1811., in 1812. umrli duhovniki. L. 1809. jih je umrlo 22; l. 1810. 19; l. 1811. pa 21. Omenjeno naj bo tu, da so bili naštetni umrli gospodje le iz kranjskega oddelka ljubljanske škofije. Za leto 1812. so mrtveci ločeni in sicer jih je umrlo na Kranjskem: 12, na Koroškem 11, skupaj 23.

III.

Ta dostavek je posebno zanimiv. Navedeni so namreč po imenih oni gospodje, ki so v l. 1809.—1812. prestopili iz ljubljanske škofije v druge sosedne vladikovine. Iz kranjskega oddelka jih je odšlo ta leta 41, iz koroškega pa l. 1812. 15. Temu mnogoštevilnemu izstopu bi se vtegnil kedo čuditi. A v pojasnilo naj se pripomni, da je naša ljubljanska škofija spadala takrat pod francosko vlado, sosednja Spodnje Koroška dežela (škofija krška) in dežela Spodnje Štajarska (škofija lavantinska) pa pod Avstrijo. Ta okoliščina, ali bolje: patriotično-dinastična čustva so zvalila marsikateréga duhovnika čez mejo v domače avstrijsko zavetje. Naj posežem ob tem nazaj v svoja otročja leta. Spominjam

* Tudi v tem oddelku se očitno v potu svojega obraza trudil ponemčevalec, ki je v stanu iz „Luže“ -kovati „Lausach“ — da je zvaril iz lepega „Dropolje“ predpotopni nestvor „Tröpolach“, idr. Vrednik.

se, kar so nam pripovedovali stari ljudje, da je cesar Napoleon I. v letih svoje oholosti odpravil vse Marijine praznike: pač pa se je moral slovesno obhajati 15. dan avgusta, a ne kakor praznik Velikega Šmarna, nego kakor rojstni dan Napoleonov. Napoleon je tisto dobo korakal pred Marijo. Zapovedano je bilo obhajati ta dan z vso mogočo slovesnostjo in v cerkvenem govoru proslavljati cesarja Napoleona. Pripovedovali so ljudje o nekem duhovniku iz Dolenske strani, (ne vem se spomniti, ali je bil župnik ali dekan) da je res prišel ta dan na prižnico, a Napoleona v svojem govoru niti omenil ni: pač pa je z vso navdušenostjo in gorečnostjo proslavljaj Marijine vrline in čednosti. Gospod je menda dobro premislil vsebino tega svojega govora. Bilo mu je namreč v rešitev. Ko je prišel iz cerkve, pričakoval ga je ondi že naprežen voz, ki ga je peljal čez mejo v sosednjo Štajarsko, spadajočo pod Avstrijo: torej v varno zavetje domačo-avstrijske zemlje. A vsaka sila do vremena! Ko je gorenski kmet moral zibati v zibel se mu vleglega francoskega mušketicirja, pel je ob tem ravnodušno: »Vsaka reč le en čas trpi.« In jenjalo je zibanje in jenjal Napoleon.

IV.

Tu so imenovani bogoslovci s Kranjskega, ki so bili od l. 1809.—1812. posvečeni ter bili nastavljeni v dušno pastirstvo. L. 1809. jih je bilo 14; l. 1810. pa celo 25, kar je bilo zelo veliko za taisti čas. Nasprotno pa je bil l. 1811. posvečen le eden: eden pa je prestopil iz tržaške v ljubljansko škofijo. Bila sta torej za to leto le dva. V Koroškem oddelku ljubljanske škofije pa je bilo l. 1812. nastavljenih 9 duhovnikov.

V.

Iz tega odstavka razvidamo, da je bilo l. 1813. v kranjskem oddelku ljubljanske škofije: 19 dekanij, 244 duhovnij, 379 mašnikov, vrnikov pa 365.620; v koroškem oddelku pa 12 dekanij, 166 duhovnij, mašnikov 210, vernikov pa 125.494. V skupno torej 31 dekanij, 410 duhovnij, 589 mašnikov ter 491.114 vernikov. —

VI.

Tu so imenovani kraji duhovnij (Lokal-register).

VII.

To je pa osobni imenik (Personal-Register).

Konečno še pripominjamo, da je imenik navajal edino le priimke: krstna imena so navedena le tam, kjer sta dva ali njih več enega in istega priimka. Reči moramo, da nas vselej oblije kurja polt, kadar beremo danes le samo rodbinskega imena podpis: ne pa krstnega. Vselej smo tega čutila, kakor bi bilo podpisaneca tega sram, da je kristijan: ali pa da bi rad bolj gosposkega krstnega imena. — A rojaki! V naši narodni zgodovini vspevajo le naši Jurji in Ivani i. dr. Emilov, Abilov, i. dr. imamo odličnih za enkrat malo. Rojstnih krajev, sploh rojstnih dat, kakor tudi časa duhovnega posvečenja v šematizmu ni natanjenih. — Toliko iz šematizma za l. 1813.

* * *

Mnogo pisanja bi provzročilo, ko bi se hotelo natanko zasledovati po šematizmih o daljni zgodovini, o raznih izpremembah i. dr. v naši ljubljanski škofiji. Že šematizem za l. 1815. kaže izdatne izpremembe. Ta letnik že poroča, da je enega leta ljubljanska škofija obsegala edino le kranjsko ozemlje (to da ne še vsega). Dekanij je bilo le 19, ki so že bile razdeljene v Gorensko, Dolensko in Notranjsko. Tudi duhovnije niso več razdeljene v tri vrste, kakor l. 1813. nego imenovane so: župnije (duhovnije), vikarijati in lokalije, kar je bilo v navadi do najnovejših časov; to je do k. š. Zlatoustega dobe.

Do l. 1820. je izhajal šematizem le vsako drugo leto, namreč 1813., 1815., 1817. in 1819. Od l. 1820. naprej se je pričel izdajati redno za vsako leto. Dalje omenjamo, da je bil do l. 1825. tiskan šematizem v nemščini; od letnika 1826. naprej pa je jel izhajati v latinščini, kakor se godi to tudi še danes. — V letniku 1829. so v prvič natisnjene poleg priimkov tudi krstna imena, rojstna data in čas posvečenja duhovnikov.

Šematizem za l. 1832. kaže v prvič razširjeno škofijo na 20 dekanij, ker so jej pri-

rastle dekanije: Vipavska, Postojinska, Loška in Bistriška Trnovska). Memogrede naj omenjam, kar vem — dasiravno laik — iz zanesljivega vira, da je bilo razširjenje naše ljubljanske škofije — vsled česar se je bil zmanjšal delokrog nadškofije goriške in škofije tržaške — v obeh imenovanih pokrajinah provzročil mnogo nevolje. V Ljubljani se je pač gledalo in delalo na to, da spada vsa kranjska dežela kakor pod eno politično, tako tudi le pod eno duhovsko oblast. O tej priliki se pisalec spominja še neke puščice, ki je bila že zadnja leta brati v nekem časniku prav v tej zadevi. Dejalo se je: »Vipavo, Postojino in Trnovo so vzeli — na Davčo so pa pozabili. Davča — oddelek soriške župnije na Gorenskem namreč spada v političnem oziru pod Kranjsko, v duhovnem oziru pa še sedaj pod višo škofijo goriško.

Konečno še tole. Ako se ozremo na pomankanje duhovščine v ljubljanskiš koliji in sploh po vsem slovenskem ozemlju naše dni, in pogledamo šematizem za l. 1830., mora človeka zaboleti srce o razliki med takrat in danes. Za 1830. leto izhajajoči šematizem izkazuje namreč v ljubljanskem semenišču bivajočih v IV. letu s prezbiterji vred 48 bogoslovcev; v III. letu 29; v II. letu pa 3 — skupaj torej 80. A zunaj semenišča (eksternistov) je študiralo ono leto na svoje stroške — človek bi nikedar tega ne verjel, ko bi ne bral črno na belem — še posebej v III. letu 19, v II. letu 57, in v I. letu 37, torej skupaj 113; z internisti vred 193. Koliki naraščaj tedaj po duhovskem stanu hrepeneče mladine! — Koj l. 1831. pa vidimo že zdatno skrščene te številke. Notranje semenišče je štelo to leto sicer še vedno 80 bogoslovcev; število eksternistov pa je znašalo to leto vsкупno le še 40. — Še bolj pa je nazadovalo to število l. 1832. Notranje semenišče je imelo še vedno 80 bogoslovcev; eksternistov pa je bilo le 21. — L. 1833. je bilo eksternistov le še 7. Taista, lahko rečemo — srečna leta je zakladala ljubljanska škofija ne le domače, nego vse sosedne škofije z duhovskim naraščajem, ter se je potosno smela imenovati: »Mati škofija! Tudi se je marsikomun prav izvan kranjskega zasvetila sijajna zvezda sreče. Kako je

pa naše čase in dni, ve vsak, ki se zanima za duhovske razmere. Poštenjak stare korenine, ki je umrl že zdavnej, je imel navado reči: Mi vemo, ki beremo!«

Viši učitelj Josip Levičnik.

Zgodovinske črtice iz Bele Krajine v turški sili.

(Dalje.)

Družinsko življenje Uskokov je bilo čisto različno od ostalih Belokranjcev. Živelo je po več družin skupaj v jedni hiši. Gospodar je bil najstarejši mož, gospodinja žena najmlajšega moža-sina. Vodila sta domače delo in vsa opravila, katera so izvrševali ostali družinski udje. V jedni hiši je bivalo 10 do 12 za vojsko sposobnih mož, ki so morali biti vedno pripravljene na boj in na stražo meje. Kaj prijetni sosedje torej pač niso bili. Valvasor jih označuje po izpovedi Uskoških sosedov kakor ljudi, ki radi segajo po tujem blagu, znajo najti, česar niso izgubili, vzeti, predno se jim da. Njih gospodarstvo je bilo slabo; kar so pridelali, pošlo je kmalu. Kazalo jim ni drugega, nego iti na plen. Poiskali so si ga deloma pri sovražnih sosedih, deloma pri sosedih domačinih, to in onostranih Gorjancev. Sila težko jih je bilo pri tem »seličnem« delu zasačiti. Hitrejši so bili, nego najhitrejši konji, med seboj edini in zvezani kakor udje v železni verigi. Hudo delstvo dokazati jim, je bilo težko. Marsikaj so pogrešili, marsikaj pa se jim prilastuje na račun bosansko-turških hajdukov, ki so radi zahajali po plen na Kranjsko.

Glavno njih opravilo je bilo vzdrževati vojaško granico, braniti pred Turkom kranjsko-slovensko mejo. Tu pač velja: Čast komur čast. Bilo je Uskokov, ki so noč in dan bdeli na straži in vsekali Turkom dokaj nezačeljivih ran in s tem poplašali zaupanje, katero so stavili vanje uskoški stotniki. A bilo je tudi veliko žumberških Uskokov, ki so bili ravno v najbolj resnobnih

časih do kraja nezvesti. Uskoški stotnik Jernej Ravnah je britko tožilo svojih ljudi, da služijo Turkom za ogleduhe. Tri take turške ogleduhe je bil vjel pri Vinici, mnogo jih je bilo pod njim in prej že ušlo Turkom. Isto se je dogajalo pod Nikolajem Jurešičem, ki pa je preprečiti znal vse nevarne nakane njihove pravočasno. V takih odnošajih z njimi živeči sosedi so jih silno črtili kakor vohune in kažipote v znane Žumberčanom sosednje kraje. Nihče jim ni več zaupal, črtili so jih silno, da se niso smeli nikjer pokazati. Naročeno je bilo prav strogo vsem stražam na mejah, da pazijo nanje, ker so vedno in vedno pribegali k Turkom po postranskih potih, nadejaje se od nekedarjih zatirovalcev obečane plačila. Zato so preseljevali od meje na sever nezanesljive Uskoke in priseljevali meji zanesljive, ki so se izkazovali v resnici zvesti bojovníki in nasprotniki Turkov. Tako je postala vojaška granica dokaj zanesljivejša. Med uskoškimi stražarji je bilo obilo vnetih domačinov. Izmed teh, gotovo ne brez zanesljivih Uskokov, so se spuščali kakor vohuni na daljni jug na čilih konjih, da od daleč poizvedajo in gledajo gibanje meji nevarne sile. V nevarnosti so isto naglo poročali mejni brzojavni pošti, opazovalcem na določenih kresiščih, katere je v ložjo razširjatev novice o bližajoči se nevarnosti podpirala tudi redna pošta. Po Beli Krajini je poštarila Schnizenpamerjeva pošta. Navedena je v popisu iz l. 1540. Od osmih konj sta bila dva v Ložah, dva v Mehovem in štirje v Poljanah. Ona iz Lož sta vozila pošto do Ravnaharja in v Poljane, kar je prišlo od Ravnaharja. Izmed konj na Mehovem je vozil eden pošto v Kostanjevico, drugi pa v Žužemberk in Višnjogoro. Iz Poljan je vozil pošto jeden konj v Bihač, drugi v Mehovo, tretji v Metliko in Žumberk uskoškemu stotniku in četrti v Lože.*

* Let. Sl. Matice 1893: st. 61.

(Dalje pride.)

Iz sveta.

Ruska vlada se boji, da bi se katoličanstvo vsled proglašene verotrpnosti preveč ne razširilo. Dne 3. rožnika je izdal varšavski guverner razglas, ki strogo prepoveduje agitacijo za odpad od pravoslavne vere. Slehnemu je baje dovoljeno, da sme izza cesarskega vkrepa prestopiti od pravoslavja h kaki drugi krščanski veri, zato ga ne zadene nobena kazen, toda vsakršnemu nagovarjarju in vabljenju k prestopu preti ostra kazen. — Ta razglas je menda izdan pod vtiskom povrnitve mnogih popravo-slavljenih unijatov v katoliško cerkev. Hkratu se slovesno povdarja, da car nikedar ne pripusti, da bi se pravoslavne cerkve, samostani, podobne izdajale nepravoslavnim.

B. P.

Ljubljanska škofijska kronika.

Škofijski zavodi.

Škofijski zavodi so skoraj dozdani. Tudi vodstvo je vže pripravljeno. Duhovni odločeni za vzgojo so si mnogo zavodov ogledali in jih proučili doma in na tujem. Izbral sem si dobrih duhovnov in poskrbel za vzgojno njihovo izobrazbo dobro vedoč, da je srečen vzgojen vspah ravno od osebnosti vzgojitelja posebno odvisen.

V zavodih bo deško semenišče, ki je določeno za mladeniče, o katerih se po dosedanem njihovem življenju in vzgoji, pa tudi po njihovem nagujenju in po njihovih sposobnostih upa, da bi mogli kedaj postati duhovni; bo pa v njih tudi konvikt, določen za mladeniče, ki si hočejo izbrati druge posvetne poklice.

Nameraval sem otvoriti obenem semenišče in konvikt; toda po odločnem svetu; v vzgojevanju izkušenih mož sem sklenil za sedaj začeti samo z deškim semeniščem, s konviktom pa počakati par let.

Z deškim semeniščem bo združen tudi pouk v vseh gimnazijskih predmetih v obsegu in po načrtu, kakor je predpisan za avstrijske gimnazije. Poskrbel sem za vestne profesorje, ki so že kakor duhovni šli na razna vseučilišča poslušat po-

trebne predmete. Eden od njih, ki bode ravnatelj gimnazije, je vse izpite že dovršil in ponéuje že drugo leto na državni gimnaziji. Drugi bodo potrebne izpite napravili deloma letos, deloma prihodnje leto.

Letos v septembru bomo začeli s poukom za prvi gimnazijski razred. Že lani sem mislil začeti s štirimi razredi, toda želja, da bi dijaki dobili vso vzgojo v zavodih, kakor je v smislu določil tridentinskega koncila, me je nagnila, da to misel opustim in začnem le s poukom za prvi gimnazijski razred.

Gojenci bodo v zavodih dobili vso telesno oskrbo, primerno vzgojo in popoln gimnazijski pouk. Ponéevali se bodo kakor prosti predmeti razni moderni jeziki; tudi stenografija, petje in glasha se bode negovala; za vse je dobro preskrbljeno.

Sprejemali se bodo mladeniči iz vseh slovenskih pokrajin, ne samo iz Kranjske. To bo veljalo posebno za konvikt; v deško semenišče se bodo pa mladeniči rojeni izven Kranjske le izjemno sprejemali.

Ker smo zavode zidali s prispevki duhovnov in ljudstva naše ljubljanske škofije, imajo tudi le pridni in siromašni mladeniči ljubljanske škofije pravico, da se v zavode sprejmejo brezplačno ali po znižani ceni, mladeniči iz drugih škofij pa bodo morali plačati popolno vsoto. Vender se bode pa prva leta le prav malo mladeničev moglo sprejeti brezplačno ali za znižano ceno, ker se je nabrali denar potrošil za zidavo. Zato sem pa prosil rednega pobiranja prispevkov skozi 15 let, namreč do leta 1914., da se bode sedaj nabirala glavnicca za vzdržavanje zavodov.

V zavodih je prostora za 400 dijakov, namreč za 200 semenišnikov in za 200 konviktorjev. Letos jih bomo za prvi razred spre-

jeli popolno število. Brezplačno ali za znižano ceno jih bomo mogli sprejeti le prav malo. Vsi drugi bodo morali plačevati in sicer mladeniči iz ljubljanske škofije po 400 K na leto, mladeniči iz drugih škofij bodo plačevali po 500 K; plačevalo se bo vsaj po dva meseca naprej. Šolnina se ne bode zahtevala, le za prvi sprejem se bode plačala pristojbina 10 K, potem pa v početku vsacega leta po 4 K za razna učila.

Vse prošnje za sprejem naj se nekolekovane pošljejo na knezškofijski ordinarijat. Prošnje mladeničev, ki torej hočejo vstopiti v prvi gimnazijski razred, naj se pošljejo do 6. julija; priloži naj se jim: *a)* krstni list, *b)* list o stavljenih kozah, *c)* izpričevalo o dovršeni ljudski šoli s pripomnjo, da se je izdalo, ker hoče mladenič vstopiti v gimnazijo, *d)* ubožni list za tiste mladeniče, ki bi radi brezplačno ali po znižani ceni bili sprejeti v zavode. V prošnji naj se tudi pove, imali mladenič veselje in sposobnost za duhovski stan, je li popolnoma zdrav, in kako hoče plačevati. Mladeniči, o katerih se bode sodilo, da bi se mogli sprejeti, se bodo pozval k prejmemu izpitu, ki se bode v onem obsegu, kakor ga postave zahtevajo, vršil v Ljubljani v Alojznicah dne 13. julija ob deveti uri. Kdor iz posebnega vzroka ta obrok zamudi, naj pošlje prošnjo do 1. septembra in pride potem k izkušnji, kakor se bode naznanilo v začetku šolskega leta.

Zunanji učenci se v šolo ne bodo sprejemali, ampak edino le gojenci zavoda samega.

Kedor želi bolj natančnih poročil, naj povpraša pri preč. g. dr. Iv. Zoretu, prefektu v bogoslovnem semenišču v Ljubljani.

V Ljubljani na praznik sv. Antona Pad., dne 13. junija 1905.

† Anton Bonaventura knezškof.

„Ljublj. škof. list“ št. IV., 1905

„Danica“ izhaja vsak petek na celi pol in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrto leta 1 krono 50 vin. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej. V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v Lovro Blažnik-ovi trgovini na Starem trgu in v Ivan Pichlerjeve tabakarni na Kongresnem trgu.